

Ympäristöministeriö
kirjaamo.ym@ymparisto.fi

Viite YMn lausuntopyyntö 18.3.2016 DNro YM003:00/2013

Lausunto Ramsar kosteikkotoimintaohjelmasta

Ohjelmaluonnoksesta jää epäselväksi esitettyjen toimenpiteiden toteutuksen suhde erikseen nimettyjen Ramsar-alueiden kosteikkoihin. Liitteessä on listattu Ramsar-alueet, mutta kaikesta päätellen toimintaohjelma koskee kaikkia muitakin kosteikkoja mukaan lukien matalat rannikkovedet ja virtaavat vedet. Selkeästi tätä ei missään todeta, mikä on puute.

Ohjelmaluonnoksessa todetaan seuraavasti: *"Tärkein toimenpide, jolla voidaan parantaa vaelluskalojen kantoja, on vaellusyhteyden avaaminen (vaellusesteen purkaminen tai kalatie). Kalakantojen tilan heikentymisen syynä on vaellusesteiden lisäksi elin- ja lisääntymisympäristöjen tilan heikentyminen mm. maankuivatukseen ja uiton tarpeisiin tehtyjen virtavesien perkausten takia. Kalaston tilaa voidaan parantaa soveltamalla maankuivatuksessa luonnonmukaisen vesirakentamisen menetelmiä sekä toteuttamalla elinympäristökunnostuksia."* Tässä kappaleessa olisi syytä korostaa sitä, että myös luonnonmukaiset ohitusuomat luetaan kalateiksi. Lisäksi tulee nostaa esille muutkin vesien ja sitä kautta vaelluskalakantojen tilaa heikentävät toiminnot kuin yksinomaan virtavesien fyysinen muuttaminen. Näitä ovat laajat ojitukset valuma-alueilla esimerkiksi turvetuotantoa tai metsätaloutta varten, maatalous sekä useat maanmuokkauksiin liittyvät toiminnot happamien sulfaattimaiden alueilla. Näistä syistä johtuen valuma-alueilta on tullut vuosikymmenten ajan vesistöihin paikoin jopa erittäin huomattavaa ravinne- ja kiintoainekuormitusta sekä happamoittavaa kuormitusta. Niillä on osaltaan ollut ratkaiseva merkitys elinolosuhteiden heikentymiseen ja sitä myötä vaelluskalakantojen taantumiseen. Myös kalastuksen vaikutus on syytä mainita. Vaelluskalakantoja ei voi parantaa pelkästään vaellusyhteyden avaamisella vaan, kuten kalatiestrategiassakin täsmennetään, tarvitaan useantyyppisiä toimenpiteitä ja pitkäjänteistä työtä.

Taulukon 1 kosteikkotoimijat vanhentuvat vuoden 2018 lopussa ja ohjelma on laadittu vuoteen 2020 saakka. ELY-keskuksia ei enää ole vuoden 2019 alusta lukien. On syytä nostaa asia esille ELYjen ja maakuntien liittojen osalta lisäämällä taulukkoon vähintään maininta muuttuvasta tilanteesta. Sama koskee luonnollisesti vastuu- ja yhteistyötahoja kosteikkotoimintaohjelman s. 26 alkaen (Toimintaohjelman toimenpiteet). Aluehallinnon uudistuksesta on riittävästi tietoa siihen, että lisätään esimerkiksi yleinen maininta asiasta alkukappaleeseen ja vastuun siirtyminen eteenpäin aluehallinnon uudistuksen myötä.

Toimenpiteessä 12 todetaan seuraavasti: *"Vaikutetaan vesienhoidon seuraavan suunnittelukauden toimenpideohjelmiin ja suunnitteluohjeisiin niin, että Ramsarin sopimuk-*

sen periaatteet ja vesiluonnonsuojelu huomioidaan riittävästi.” Hieman harhaan johtavaa kirjausta on täsmennettävä seuraavasti: ”Vaikutetaan vesienhoidon vuonna 2016 käynnistyneen suunnittelukauden toimenpideohjelmiin ja...”.

Eri tavoitteiden alle listatuista toimenpiteistä puuttuu selkeästi vaelluskalakantojen taantumisen estäminen ja sen vastuutahot. Nämä tulee lisätä toimenpidelistalle. Muussa tapauksessa virtavesien mukaan ottaminen on perusteetonta. Ainakin tällaisenaan toimenpiteet kohdistuvat konservatiivisemmän kosteikkomääritelmän kohteisiin. Ehkä asia kuuluu tavoitteen 2 (Kosteikkoihin vaikuttavaa suunnittelua tehdään kokonaisvaltaisesti) alle ja siinä kyseeseen voisi tulla toimenpide 12. Yhteistyötahoihin tulee lisätä Luke. Samoin toimenpiteen 16 yhteistyötahoista puuttuu Luke, koska kosteikkomääritelmän mukaan myös vaelluskalat ja paikallinen kalasto kuuluvat tarkastelun piiriin ja ne ovat osa kosteikkojen tarjoamia ekosysteemipalveluja.

Rahoitusta koskevassa luvussa kerrotaan merien hoitosuunnitelmista. Suomen merialueita koskee kuitenkin vain yksi merenhoitosuunnitelma. Samoin olisi selkeämpää puhua vakiintuneen käytännön mukaisesti vesienhoitosuunnitelmista, ei alueellisista vesienhoitosuunnitelmista.

Kosteikkotoimintaohjelman toteuttamisen ympäristövaikutukset oli kuvattu aivan liian ylimalkaisesti.

Kosteikko-ohjelmassa on kuvattu laajasti erilaisia kosteikkojen tilan ja säilymisen edellyttämiä toimia, jotka ovat sinänsä hyviä ja tavoiteltavia. Toimien kustannukset ovat kuitenkin suuret. Rahoitusmahdollisuuksia on kuvattu erillisessä osassa, mutta ei ole esitetty minkäänlaista arviota, paljonko ohjelman toteuttamiskustannukset olisivat ja mitkä olisivat nykyisessä valtion talouden tilanteessa realistiset rahoitusmahdollisuudet.

Kosteikkojen suojelua edistetään tälläkin hetkellä monipuolisesti eri rahoituskeinoilla. Olisi informatiivista, jos ohjelmassa kuvattaisiin nykyinen rahoitustaso ja mitä sillä saadaan aikaan. Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla on käytetty merkittäviä rahasummia maatalouden ympäristökorvausjärjestelmän kautta maamme merkittävimpien Ramsar-alueiden suojelun ja hoidon edistämiseen. Sivun yhdeksän kosteikkotoimijoiden taulukosta 1 puuttuukin ELYjen osalta kokonaan ELY-keskusten tekemät ympäristökorvaussopimukset. Vastaavaa rahamäärää olisi tuskin muualta osoitettavissa kosteikkojen hoitoon. Maanviljelijät hoitavat luontoarvoiltaan merkittäviä kosteikkoja ELY-keskusten myöntämällä rahoituksella. Mm. Liminganlahden alueella hoidetaan yli 1000 hehtaaria alueita ympäristökorvausjärjestelmän avulla. Valtion omat hoitotyöt ovat siellä minimaalisia ympäristösopimuksiin verrattuna.

Toimenpiteen 32 mukaan Ramsar-alueet merkittäisiin maastoon esim. opastauluilla. Tämä toimenpide on ristiriidassa, mitä on juuri säädetty luonnonsuojelualueiden merkinnästä. Luonnonsuojelualueiden merkinnästähan pääsääntöisesti luovutaan kustannussyistä.

Eero Melantie

Yksikön päällikkö

Anne Laine

Ylitarkastaja